

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін та
фізичної підготовки**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни
«Українська мова (за професійним спрямуванням)»
обов'язкових компонент
освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**272 Авіаційний транспорт
Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів**

за темою - *Вступ. Державна мова – мова професійного спілкування*

Кременчук 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу
Протокол від 28.08.2023 р. № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від 28.08.2023р. № 1

Розробник:

Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст першої категорії Сіора В.В.

Рецензенти:

- 1. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін та фізичної підготовки, Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС, кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Кірюхіна М.В.*
- 2. Завідувач кафедри лінгводидактики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, доктор філологічних наук, професор Сізова К.Л.*

План лекції

1. Предмет, мета, завдання курсу, його наукові основи.
2. Поняття державної та літературної мови.
3. Функції та ознаки мови.
4. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.
5. Професійна мовнокомунікативна компетенція.

Рекомендована література:

Основна

1. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: Навч. посібн. /Мацюк, Н. Станкевич. 4-те вид. К. : Каравела, 2011. – 352 с.
2. Мозговий В.І. Українська мова у професійному спілкуванні: модульний курс: навчальний посібник для студентів вузів. 4-те вид. К.: Центр учбової літератури, 2010. – 591с.
3. Корж А.В. Українська мова професійного спрямування : навчальний посібник. 2-ге вид. Київ : КНТ : ЦУЛ, 2012. – 293 с.
4. Пентилюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб.К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 220 с.
5. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. 3-тє вид., виправл. і доповн. К. : Алерта, 2013. – 696 с.

Додаткова

1. Абрамович С., Чікарькова М. Мовленнєва комунікація: підручник. – К. : Центр навч. л-ри, 2004. – 472 с.
2. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення: навч. посіб. / Т. Б. Гриценко. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 536 с.
3. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення / С. І. Дорошенко. – Х.: О.В.С., 2002. – 144 с.
4. Пасинок В.Г. Основи культури мовлення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.Г. Пасинок. – К.: ВЦ «Центр учбової літератури», 2012. – 192 с.
5. Пентилюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування та культура мовлення. Навч.посібн. – К.:Центр учбової літератури, 2011. – 244с.
6. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: Навч. посіб. / Ф.І. Хміль. – К.: «Академвидав», 2004. – 280 с.;
7. Шевчук С.В. Ділове мовлення: Модульний курс: Підруч. / С.В. Шевчук. – К.: 27.
8. Шевчук С.В. Українське професійне мовлення: Навчальний посібник – К.: Алерта, 2011. – 248 с.
9. Шеломенцев В.М. Етикет і сучасна культура спілкування. – К.: Лібра, 2003. – 416 с.Арій, 2008.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Довідник з української мови: <http://www.ussr.to/All/tishkovets/movva.html>
2. З енциклопедії «Українська мова»: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
3. Електронний підручник з сучасної української мови: <http://www.philolog.univ.kiev.ua/WINS/pidruchn/index.htm>
4. Класифікація нормативних документів України: <http://document.org.ua/docs/class.php>

Текст лекції

1. Предмет, мета, завдання курсу, його наукові основи.

Важливою складовою частиною майбутньої діяльності, іміджу та успіху є вміння спілкуватися, адже **спілкування** – один з неодмінних елементів спільної діяльності людей в усіх сферах.

Мова є не лише засобом спілкування. Це також спосіб сприймання світу, відтворення його у свідомості людини. Безперечно, мову не можна трактувати як явище біологічне. Хоча людина має мовний ген, тобто природну здатність до оволодіння мовою, вона ніколи не заговорить сама, якщо її не навчити. Це доводять сучасні «Мауглі». Діти, які з різних причин опинялися поза суспільством, іноді серед тварин, не могли навчитися мови, навіть повернувшись у людський колектив.

Причиною цього є те, що вони пропустили так званий сендитивний період (вік від двох до п'яти років), коли людина найактивніше опановує мову. Мова не є і суто психічним явищем, оскільки психіка в кожній людині неповторна, а отже, на світі мало б бути стільки мов, скільки є людей.

Хоча не можемо заперечувати, що в мовленні кожної людини відображені її психічні особливості, а в національній мові – менталітет, особливий психічний склад певної нації. Мова виникає, щоб задовільнити потреби людського суспільства, є однією з найважливіших ознак суспільства і поза ним існувати не може.

Спілкування – це обмін інформацією. Життя людини – це спілкування. Діяльність людей так чи інакше пов'язана з їхніми комунікативними здібностями, і чим розвиненіші ці навички, тим успішніше людина досягає поставленої мети.

Головне завдання вищої освіти – готувати висококваліфікованих фахівців, які досконало володіють державною мовою в усній та писемній її формах. Курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» передбачає продовження формування національномовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіювання особливостей фахової мови.

Отже, **предметом** вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є мова і мовлення у фаховій діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти; набуття комунікативного досвіду, що сприяє розвитку креативних здібностей здобувачів та спонукає до самореалізації

фахівців; вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; сприйняття й відтворення фахових текстів, засвоєння фахової лексики і термінології, вибір комунікативно виправданих мовних засобів, послуговування різними типами словників.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є виховання у здобувачів вищої освіти потреби вивчати українську мову; формування мовної компетенції майбутніх фахівців, що містить знання і практичне оволодіння нормами літературної професійної мови; прищеплення вмінь і навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері; підготовка грамотних фахівців, які добре володіють українською мовою, зорієнтованою на професійну специфіку; розширення знань із професійної лексики; прищеплення практичних навичок складати ділові папери; ознайомлення з особливостями професійного мовлення; навчання користування спеціальною термінологією в усному і писемному мовленні; розвиток орфографічних і пунктуаційних навичок; поглиблення й розширення знань з основних розділів української мови.

2. Поняття державної та літературної мови.

Становлення народу тісно пов'язане з формуванням його мови. Усі сторони суспільного життя, процеси пізнавальної і творчої діяльності людини, кожен аспект її свідомості супроводжуються мовою.

Мова – найважливіший засіб спілкування людей. Вона безпосередньо пов'язана з мисленням; не може бути мови без мислення й мислення без мови. Мова й мислення мають глибоко суспільний характер, не лише за своєю природою, а й за функцією в суспільстві. За допомогою мислення люди пізнають світ, закони розвитку природи та суспільства. Пізнавальна діяльність людини, її мислення можливі лише на основі мовного матеріалу: слів і речень. Кожен аспект діяльності зумовлюється думкою та її носієм - мовою. Тільки завдяки мові все здобуте попередніми поколіннями не гине марно, а стає фундаментом для подальшого розвитку людства.

У статті 10 Конституції України записано:

Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування, української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Українська мова належить до слов'янської групи індоєвропейської родини мов (східнослов'янська підгрупа). Вона є національною мовою українського народу. Національна українська мова існує у формах сучасної української літературної мови та територіальних діалектів.

Українська національна мова існує:

а) у вищій формі загальнонародної мови - сучасній українській літературній мові;

б) у нижчих формах загальнонародної мови - її територіальних діалектах.

Українська мова – єдина національна мова українського народу. Відповідно до статті 10 Конституції України, прийнятої Верховною Радою 28 червня 1996 року, українська мова є державною мовою в Україні, «державна забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України».

Державна мова – «це закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики».

На ґрунті української національної мови формується і розвивається українська літературна мова. Як одна з форм національної мови вона існує поряд з іншими її формами – діалектами (територіальними і соціальними), просторіччям, мовою фольклору.

Літературна мова – це унормована, відшліфована форма загальнонародної мови, що обслуговує найрізноманітніші сфери суспільної діяльності людей: державні та громадські установи, пресу, художню літературу, науку, театр, освіту й побут людей.

Вона характеризується унормованістю, уніфікованістю (стандартністю), високою граматичною організацією, розвиненою системою стилів, наддіалектністю, поліфункціональністю. Літературна мова вважається найвищою формою існування мови.

Літературна мова реалізується в усній і писемній формах. Обидві форми однаково поширені в сучасному мовленні, їм властиві основні загальномовні норми, проте кожна з них має й свої особливості, що пояснюються специфікою функціонування літературної мови в кожній із форм.

Писемна форма літературної мови функціонує у сфері державної, політичної, господарської, наукової та культурної діяльності.

Усна форма літературної мови обслуговує безпосереднє спілкування людей, побутові й виробничі потреби суспільства.

Сучасна українська літературна мова сформувалася на основі південно-східного наріччя, ввібравши в себе деякі діалектні риси інших наріч. Зачинателем нової української літературної мови був І. П. Котляревський - автор перших великих художніх творів українською мовою («Енеїда», «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник»). Він першим використав народнорозмовні багатства полтавських говорів і фольклору.

Основоположником сучасної української літературної мови справедливо вважають Тараса Григоровича Шевченка. Саме він уперше «своєю творчістю підніс її на високий рівень суспільно-мовної і словесно-художньої культури, заклав підвалини для розвитку в ній наукового, публіцистичного та інших

стилів літературної мови. У мові творів Шевченка знайшли глибоке відображення народнопоетична творчість, уснорозмовні форми народної мови».

Традиції Т. Шевченка у розвитку української літературної мови продовжували у своїй творчості І. Франко, Леся Українка, Панас Мирний, М. Коцюбинський та інші письменники.

Українська літературна мова постійно розвивається і збагачується. Цей процес супроводжується усталенням, шліфуванням обов'язкових для всіх літературних норм.

3. Функції мови та ознаки мови.

Мова виконує такі найважливіші функції:

інтегративну – об'єднує людей, формує в них відчуття групової єдності, а отже, сприяє перетворенню населення на суспільство;

організаційну – стає засобом планування, мобілізації зусиль, адекватної передачі волі одних елементів суспільства іншими;

регулювальну – забезпечує здатність підтримувати й відтворювати високу інтенсивність внутрішніх зв'язків, за допомогою яких поширюється інтелектуальний і моральний досвід, накопичений суспільством.

Ці функції мова найуспішніше виконує тільки тоді, коли вона пристосована саме до його менталітету, умов існування і стала спільним надбанням для всіх його членів.

Мова виконує цілу низку функцій:

Комунікативна функція. Жодне суспільство, на якому б рівні воно не знаходилося, не може існувати без мови – головного засобу спілкування. Цей найуніверсальніший засіб спілкування не здатний замінити всі інші – найсучасніші й найдосконаліші – навіть разом узяті.

Функція комунікації, спілкування є надзвичайно важливою не тільки для суспільства, а й для самої мови: мова, якою не спілкуються, стає мертвою і в історії людських мов дуже мало прикладів повернення мов до життя; народ, який втрачає свою мову, поступово зникає.

Експресивна функція. Спілкування – це і соціальний процес, і міжособистісний. За Еммануїлом Кантом, – людина спілкується з собі подібними, тому що так більше відчуває себе людиною. Без сумніву, кожна людина – цілий неповторний світ, сфокусований у її свідомості, інтелекті, в емоціях і волі. Але цей світ прихований від інших людей, і тільки мова робить його доступним. «Заговори – і я тебе побачу», – стверджували ще античні мудреці. Таким чином, завдяки експресивній функції мови кожен постає перед людьми як особистість, має змогу репрезентувати свій внутрішній світ.

Гносеологічна функція. Мова – могутній засіб пізнання. Людина ніколи не пізнає світ – з нуля – вона користується не лише індивідуальним досвідом, а й суспільним, який закодовано в мові.

Мислетворча функція. Мова – це засіб формування, оформлення й існування думки. Як зазначав Ортега-і-Гассет, – ми не лише говоримо якоюсь мовою, ми думаємо, ковзаючи вже прокладеною колією, на яку ставить нас мовна доля. Отже, найкращим засобом вираження думки є рідна мова.

Ідентифікаційна функція. Мова є засобом ідентифікації, ототожнення особи в межах певної людської спільноти, засобом об'єднання людей у народ, націю, засобом консолідації населення в державі. Цю функцію мови іноді називають державотворчою. Серед функцій мови слід назвати також естетичну (мова як засіб створення культурних цінностей), номінативну (мова як засіб називання), магічно-містичну (мова як засіб звернення до вищих сил) тощо.

Номінативна функція. Мова є засобом називання усіх предметів, ознак, дій, кількості, реальних та ірреальних сутностей. Цей процес називають лінгвалізацією, або омовленням світу.

Пізнавальна функція. Мова – засіб пізнання світу і накопичення людського досвіду, енциклопедія людського досвіду усіх попередніх поколінь.

Культурологічна функція. Мова – носій культури, засіб нагромадження суспільно-історичного, культурного надбання народу. Мова – це міст між культурами. Через мову можна глибше пізнати традиції і здобутки чужої культури.

Естетична функція. Мова – це засіб творення позитивних емоцій, краси. Читання художньої літератури, заучування напам'ять улюблених віршів – це виховання відчуття краси мови нашого буття.

Етична функція. Мова – засіб дотримання норм поведінки, моральних правил. Досягається це існуванням сукупності мовленнєвих етичних формул та настанов щодо їх використання.

Фатична функція. Мова є засобом фактичного спілкування. Фатична – беззмисловна, пуста. Це обмін повідомленнями, які виконують важливу етикетну функцію. Йдеться про зачин розмов, стереотипні запитання про справи, здоров'я, сім'ю: «Як справи?», «Що нового?», «Як життя?».

Ознаки мови:

- мова – знакова система;
- у мовному знаці поєднуються ідеальна і матеріальна сторони;
- мова – явище поліфункціональне і найголовніша її функція – спілкування;
- мова функціонує у формі усного і писемного мовлення;
- мова – явище нормативне; значення мовних одиниць (слів) сприймається в тексті.

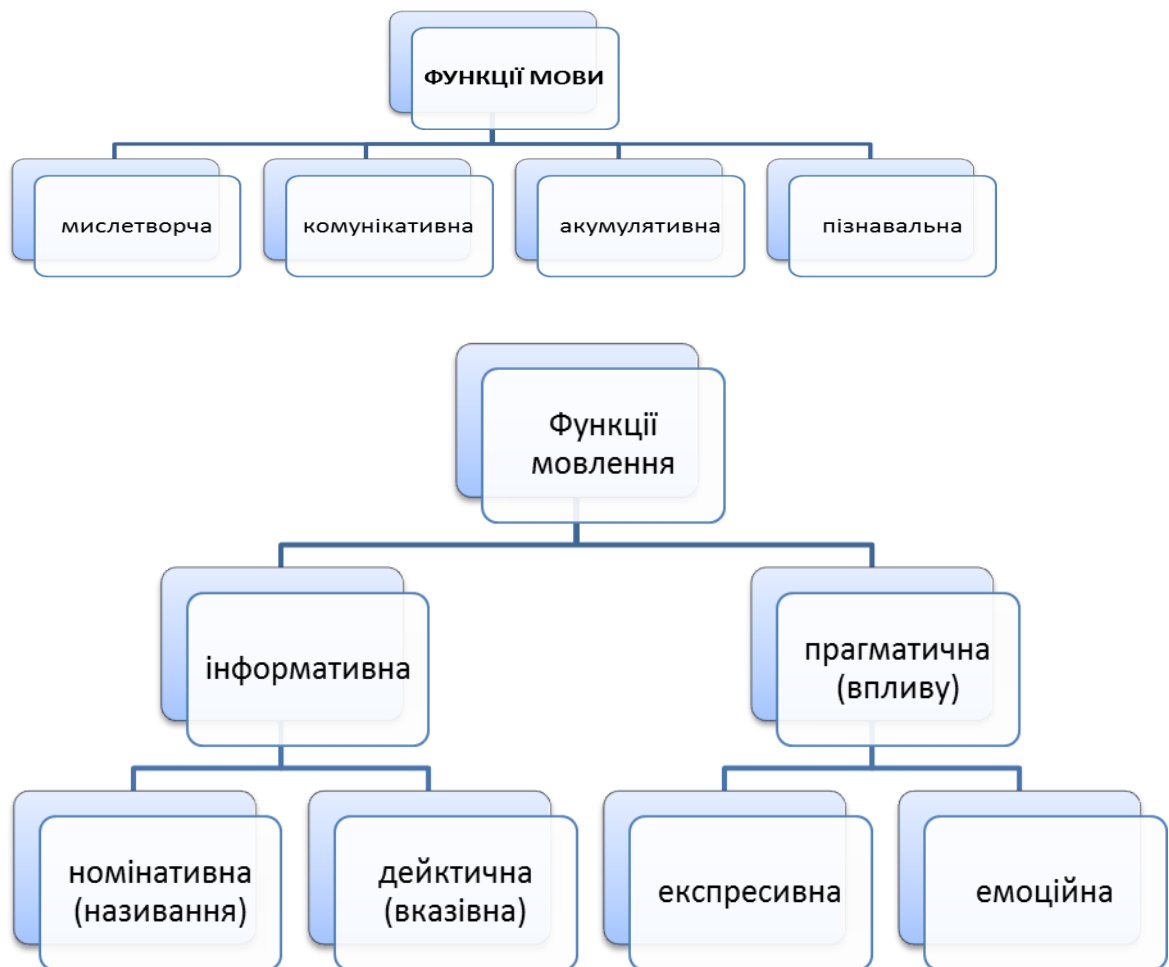
Еталоном володіння мовою є вміння будувати діалог і монолог та користуватися ними за різних життєвих обставин.

З матеріального боку в мові, що «живе» в мовленні, є звуки, які утворюють слова, речення, текст. За звуковими комплексами стоїть величезний світ значень лексичних, граматичних, стилістичних. Саме в них відображені духовні надбання народу, його знання про світ, його структуру, взаємини між людьми в суспільстві тощо. Тут доречно згадати слова В. фон Гумбольдта: «Мова народу – це його дух, і дух народу – це його мова». Формою існування мови, свідченням її життєздатності є мовлення. Це процес використання мови з метою спілкування. Мовлення — це мова «в роботі». Перестаючи бути засобом спілкування, мова стає мертвою.

Обслуговуючи суспільство, мова виконує ряд функцій, життєво необхідних для цього суспільства, окремих груп людей і кожної людини. Це функції спілкування, мислення, нагромадження і збереження знань та ін. Для вивчення рідної мови важливе урахування всіх її функцій.

Однак починати слід з основних – мислетворчої, комунікативної, акумулятивної (нагромадження і збереження), пізнавальної, а через них – розкриття інформативної, номінативної, експресивної та інших функцій. Більшість з них реалізуються в мовленні у процесі спілкування, що відтворено на схемі:

ФУНКЦІЇ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ

Реалізація мови в мовленні здійснюється в процесі мовленнєвої діяльності як сукупності «психофізичних дій організму людини, які спрямовуються на сприймання і розуміння мовлення або породження його в усній й писемній формі», тобто мовленнєва компетенція. Мовленнєва діяльність ґрунтується на психічній діяльності людини і залежить від її інтелектуального та емоційного розвитку. Мовленнєва діяльність залежить і від мовних знань. Опанування мовленнєвою діяльністю здійснюється в процесі навчання мови на комунікативній (мовленнєвій) основі, що включає слухання, говоріння, читання і письмо. Наслідком мовленнєвої діяльності є текст (висловлювання). Як

уважають С.Єрмоленко і Л.Мацько, «мовленнєва діяльність має бути покладена в основу вивчення мови».

4. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також оволодіння основними способами розв'язання професійних завдань, тобто оволодіння мовою професійного спілкування.

Мова професійного спілкування (професійна мова) – це функціональний різновид української літературної мови, яким користуються представники певної галузі виробництва, професії, роду занять. Як додаткова лексична система професійна мова, не маючи власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів, залишається лексичним масивом певної мови.

Отже, **фахова мова** – це сукупність усіх мовних засобів, якими послуговуються у професійно обмеженій сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері. Особливості її зумовлюють мета, ситуація професійного спілкування, особистісні риси комуніканта і реципієнта (мовна компетенція, вік, освіта, рівень інтелектуального розвитку). Залежно від ситуації і мети спілкування доречно й правильно добираються різноманітні мовні засоби висловлення думки: лексичні, граматичні, фразеологічні тощо.

Усі лексичні одиниці фахових текстів поділяють на чотири різновиди:

- 1) терміни певної галузі, що мають власну дефініцію;
- 2) міжгалузеві загальнонаукові термінологічні одиниці (терміни філософії, політології, математики, філології тощо);
- 3) професіоналізми;
- 4) професійні жаргонізми, що не претендують на точність та однозначність.

Володіти мовою професійного спілкування – це:

- вільно послуговуватися усім багатством лексичних засобів з фаху;
- дотримуватися граматичних, лексичних, стилістичних, акцентологічних та інших норм професійного спілкування;
- знати спеціальну термінологію, специфічні найменування відповідної професійної сфери;
- використовувати усі ці знання на практиці, доречно поєднуючи вербальні й невербальні засоби спілкування.

Отже, професійна мова - це насамперед термінологія, притаманна тій чи іншій галузі науки, техніки, мистецтва, та професіоналізми. Вона виокремлюється відповідно до сфери трудової діяльності, де активно функціонує.

5. Професійна мовнокомунікативна компетенція

В інформаційному суспільстві фахівець має вміти швидко сприймати будь-яку форму мовлення, схоплювати необхідну інформацію, створювати

монологи, вести діалоги, керувати системою мовленнєвих комунікацій у межах своєї компетенції тощо. Слово є одним із інструментів професійної діяльності лікарів, педагогів, правозахисників, менеджерів, журналістів та ін. Від багатства словникового запасу, рівня культури мови і техніки мовлення значною мірою залежать професійна майстерність, імідж та успіх особистості.

Будь-яка професійна діяльність потребує певних мовнокомунікативних умінь. Уже на етапі працевлаштування необхідно вміти складати резюме, вести телефонну розмову, писати електронні повідомлення і листи, брати участь у співбесіді, заповнювати бланки. Згодом потрібними стають уміння оформляти ділову документацію, виступати з повідомленням чи доповіддю, укладати угоди, обговорювати контракти, надавати й отримувати зворотну інформацію тощо.

Ситуації, що виникають у професійному середовищі, характеризують за такими параметрами: місце і час виникнення ситуації; обставини, за яких виникла ситуація; соціальні і професійні ролі учасників; операції, які виконують учасники; канал комунікації (телефон, електронна пошта, публічний виступ, спілкування віч-на-віч тощо).

З огляду на ці параметри, ситуації поділяють на загальні та специфічні. Обидва види ситуацій передбачають певні професійні мовнокомунікативні вміння, які відповідно поділяють на загальні і вузькоспеціальні. Так, загальною професійною ситуацією є налагодження контактів. У цій ситуації використовують загальні *мовнокомунікативні вміння*: представлятися, підтримувати телефонну розмову, писати електронні повідомлення, листи, вести діалог. Загальними професійними ситуаціями є також засідання, ділові зустрічі, бізнес-ланчі, дискусії на робочому місці, переговори. Вони потребують умінь вести діалог, полілог, виступати з доповіддю, дискутувати на професійні теми, писати протокол засідання, готувати звіт про засідання тощо. Специфічною ситуацією є, наприклад, судове засідання, на якому застосовують вміння спілкуватися із судовою аудиторією або вміння брати участь у судових дебатах.

Професійна комунікативна компетенція передбачає насамперед наявність професійних знань, а також загальної гуманітарної культури людини, її вміння орієнтуватися в навколишньому світі, вміння і навичок спілкування. Тобто вона формується на основі комунікативної компетенції.

Комунікативна компетенція (лат. сотрегелз – належний, відповідний) – сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах і з різними комунікантами, а також уміння їх ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта і адресата.

Комунікативна компетенція передбачає володіння мовленнєвими уміннями й навичками, необхідними для спілкування, сукупність знань про норми й правила ведення природної комунікації.

Важливим складником комунікативної компетенції є мовна та мовленнєва компетенція.

Мовна компетенція (лат. – належний, відповідний) – знання учасниками комунікації норм і правил сучасної літературної мови і вміле використання їх у продукуванні висловлювань.

Мовна компетенція складається з лексичної, граматичної, семантичної, фонологічної, орфографічної, орфоепічної та пунктуаційної компетенцій.

Мовленнєва компетенція – загальне коло питань мовленнєвої діяльності, що передбачає наявність відповідних знань, умінь, досвіду, а мовленнєва компетентність – конкретна мовленнєва обізнаність особистості (індивіда), специфічна за родом діяльності.

Мовленнєва компетенція, спираючись на мовну компетенцію, включає систему мовленнєвих умінь (вести діалог, сприймати, відтворювати та створювати усні й писемні монологічні й діалогічні висловлювання різних видів, типів, стилів і жанрів) і навичок користування усною і писемною літературною мовою, багатством її виражальних засобів залежно від мети висловлювання та сфери суспільного життя. Мовленнєва ж компетентність окреслює загальне коло комунікативних умінь і навичок та є однією з найважливіших передумов розумового розвитку людини, успішного засвоєння нею основ наук. Її завдання полягає в тому, щоб збагачувати словник фахівця, сформувати в нього вміння точно й правильно висловлювати свої думки ясно, просто, послідовно, логічно, виразно й переконливо, зрозуміло не тільки для нього самого, а й для інших.

Формування професійної мовнокомунікативної компетенції передбачає:

- глибокі професійні знання і оволодіння понятійно-категоріальним апаратом певної професійної сфери та відповідною системою термінів;
- досконале володіння сучасною українською літературною мовою;
- вміле професійне використання мовних стилів і жанрів відповідно до місця, часу, обставин, статусно-рольових характеристик партнера (партнерів);
- знання етикетних мовних формул і вміння ними користуватися у професійному спілкуванні;
- орієнтування у потоці різноманітної та різнотипної інформації українською мовою на різних каналах її передавання; – вміння знаходити, вибирати, сприймати, аналізувати та використовувати інформацію профільного спрямування;
- володіння інтерактивним спілкуванням, характерною ознакою якого є необхідність миттєвої відповідної реакції на повідомлення чи інформацію, що знаходиться в контексті попередніх повідомлень; – уміння оцінювати комунікативну ситуацію швидко і на високому професійному рівні приймати рішення та планувати комунікативні дії.

Отже, професійна мовнокомунікативна компетенція особистості є показником сформованості системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури, інтегральних показників культури мовлення, необхідних для якісної професійної діяльності.

